

FORRÁS: <http://www.hirado.hu/2015/07/19/a-veszkorszakokhoz-merheto-tragedia-70-eve-kezdodott-a-magyarok-elhurcolasa-a-szovjet-munkataborokba/>

Főoldal / Belföld / Közélet

🕒 2015. 07. 19. - 18:45

Utolsó frissítés dátuma:
2015. 07. 19. - 23:20

📄 forrás: hirado.hu/Fehér Zoltán

20. századi nemzeti tragédia – hetven éve kezdődött a magyarok elhurcolása a Gulágra

Örülni kell, hogy létrejött a politikai akarat a Gulágon történetek mélyebb feltárására – mondta a hirado.hu-nak Szakály Sándor, a fél éve megalakult Gulág Emlékbizottság tagja. Az elhurcolás 700-800 ezer embert érinthetett, az elhunytak száma 200-300 ezerre tehető. A VERITAS Történetkutató Intézet főigazgatója szerint a még élő áldozatokat megszólaltató, személyes hangvételi történeteket bemutató játék- vagy dokumentumfilmek nagy előrelépést jelentenek az ismeretterjesztésben.

– Balog Zoltán miniszter a bizottság alakuló ülésén a történelmi sebek begyógyításáról beszélt. Hogy áll ez a folyamat?

– A Gulág Emlékbizottság azzal a céllal alakult meg, hogy az egykori Szovjetunióba hurcolt politikai foglyok és kényszermunkások emlékévében tartsuk a kapcsolatot az érintett szervezetekkel, és javaslatot tegyünk a költségvetési források felhasználására. A bizottság a fél év alatt feltérképezte az együttműködő szervezeteket, előkészítette a tudományos konferenciák menetrendjét, valamint az ehhez kapcsolódó kiadványokat. Áprilisban megnyílt a „Rabszolgasorsra ítélve” című kiállítás a Terror Háza Múzeumban, a kanadai fővárosban, Ottawában pedig a kommunizmus áldozatainak emlékére állítanak emlékművet, melynek költségeihez Magyarország is hozzájárul.

FORRÁS: <http://www.hirado.hu/2015/07/19/a-veszkorszakokhoz-merheto-tragedia-70-eve-kezdodott-a-magyarok-elhurcolasa-a-szovjet-munkataborokba/>

MTI Fotó: Koszticsák Szilárd

– **Menczer Erzsébet, a Szovjetunióban Volt Magyar Politikai Rabok és Kényszermunkások Szervezete (Szórákész) elnöke arról beszélt nemrég, hogy az emlékévé lehetőség minél több fiatalal megismertetni az elhurcoltak sorsát.**

– A bizottság tevékenységének „közönsége” sokrétű. A tudományos kutatások és szakmai konferenciák mellett fontos lenne, hogy a fiatalok is alaposabb képet kapjanak a Gulágról, az elhurcoltakról, személyes történeteikről, és mindez bekerüljön a közgondolkodásba. Hét-nyolcszáz ezer embert hurcolhattak el, az elhunytak száma 200-300 ezerre tehető. Mondhatjuk tehát, hogy a kitelepítések sora a 20. századi magyarságot érintő vészidőkhöz, tragédiákhoz mérhető esemény. A számok mellett azt is tisztázni kell, milyen rétegei vannak a "Gulág" kifejezésnek, a sok jelentés ugyanis mostanra összemosódott, mert nem lehetett a témáról nyíltan beszélni, vitázni.

A „Gulág” a szovjet csapatok által a II. világháborúban elfogott hadifoglyok elhurcolása mellett a civilek internálását is jelenti szovjet területekre. Fontos hangsúlyozni, hogy az utóbbi esetben áldozatokról beszélünk, akiket mindenféle ítélet nélkül fogtak be az utcáról, miután az orosz kiskatonáknak parancsba volt

FORRÁS: <http://www.hirado.hu/2015/07/19/a-veszkorszakokhoz-merheto-tragedia-70-eve-kezdodott-a-magyarok-elhurcolasa-a-szovjet-munkataborokba/>

adva, hogy mekkora létszámot kell produkálniuk. Ez volt a hírhedt „málenkij robot”, amikor a katonák „egy kis munka” ürügyén vitték el az ártatlan lakosságot. A „Gulág” szó jelentése kiterjed azokra a határon túli magyarokra is, akiket a II. világháború után hurcoltak el a visszacsatolt területekről. Kárpátalján például 40 ezer magyar lehetett érintett.

– Milyen eszközökkel lehetne a fiatalok figyelmét felhívni a tragédiára? A téma elég szerteágazó.

– A fiatalabb generáció fogékonyabb a képekre, filmre, az emlékbizottság tervei között ezért játék- és dokumentumfilmek támogatása is szerepel. A testület tagjai és elismert filmes szakemberek mondhatnák el véleményüket a pályázatokról. Azt gondolom, a személyes hangvétellő történeteket bemutató alkotások nagy lépést jelenthetnek az ismeretterjesztésben. Sok idő telt el ugyan, de még megszólaltathatók a borzalmakat átélt áldozatok. Van tehát hová, kihez nyúlni.

– A téma azért is duzzadhatott ekkorára, mert politikai okok miatt sokáig nem lehetett foglalkozni a témával. Próbálkozások voltak ugyan már a '80-90-es években, ismerjük például Sára Sándor filmjeit a Gulágon megerősszakolt magyar nőkről, de a "kibeszélés" lendülete azóta mintha megtört volna.

– Érdemes árnyalni a felvetést. A meghurcoltak témája sohasem merült feledésbe, például a Terror Háza Múzeum megalakulása óta foglalkozik a Gulággal. Ha már szóba került Sára Sándor és a film, meg kell említenem Rózsás János nevét is, aki kilenc éven keresztül volt ártatlanul fogoly, és magyar nyelvű visszaemlékezései nem jelenhettek meg a rendszerváltoztatás előtt Magyarországon, csak Münchenben, Borbándi Gyula irodalomtörténész kiadásában. Mindez jól jelzi, hogy a kérdés politikailag mindig is terhelt volt, így örülnünk kell annak, hogy most végre megerősödött a politikai akarat az események mélyebb feltárására. A társadalmi igény és fogadókészség mindig is megvolt.

– A hetven év soknak hangzik, ugyanakkor nem túl kevés az eltelt idő a tudományos kutatásokhoz?

– A magyar levéltárak nyitottak, és ebből a szempontból jól kutathatóak. Kétségtelenül igaz, hogy az egykori szovjet dokumentumok közül sok titkos, és nehezen jut el a kutatókhoz. Ugyanakkor azt gondolom, az orosz politikai vezetés belátható időn belül nem lesz sokkal készségesebb a Gulág alaposabb megismerésében, ezért nincs értelme várni. Tudni kell azt is, hogy a nehézségek

FORRÁS: <http://www.hirado.hu/2015/07/19/a-veszkorszakokhoz-merheto-tragedia-70-eve-kezdodott-a-magyarok-elhurcolasa-a-szovjet-munkataborokba/>

ellenére születtek már kiváló tudományos igényű munkák. A Szovjetunióba hurcolt magyar hadifoglyokról Stark Tamás, a Kárpátaljáról kitelepítettekről pedig Dupka György írt értékes könyvet. Bognár Zalán is sokat foglalkozott az elhurcoltak történetével, Zinner Tibor pedig a magyarországi németek kitelepítését tanulmányozta és adott róla alapos áttekintést. A teljesség igénye nélkül felsorolt kutatók és munkáik bizonyítják, hogy léteznek kiindulópontok, amelyekre építve továbbhaladhat a munka.

– Melyek lehetnek ezek a témák?

– A korábban említett Gulág-tematikának bármely eleme tovább mélyíthető. A hadifoglyok és a politikai elítéltek helyzete mellett a visszatértek beilleszkedése is fontos terület. Sztálin halála után hiába kezdődött meg a „felszabadítás”, a hazatértek többségét a magyar állam hónapokig különböző büntetés-végrehajtási intézményekbe, például a jászberényi börtönbe küldte. De beszélnünk kell a rokonokról is, akik a legtöbbször semmit nem tudtak elhurcolt hozzátartozóikról.

– Hogyan segíthet ebben a Gulág Emlékbizottság?

– A testület koordináló szerepére továbbra is szükség lesz, hogy összefogja a különböző kutatásokat, a szakmai műhelyek munkáját. Talán nem a valóságtól elrugaszkodott ötlet, hogy ezt a szakmai keretet egy új múzeum-kutatóintézet biztosítsa a későbbiekben. Most azonban azon kell dolgoznunk, hogy az emlékév a megfogalmazott célok szellemiségének megfelelően, méltó módon állítson emléket az áldozatoknak.